

mevzu

sosyal bilimler dergisi | journal of social sciences

e-ISSN 2667-8772

mevzu, Mart/March 2023, s. 9: 181-212

**Müzik Alanındaki Uzaktan Eğitim Çalışmalarına Yönelik Genel
Bir Literatür Değerlendirmesi**

For Distance Education Studies in the Field of Music A General Literature Review

Uğur ALKAN

Öğr. Gör. Dr., Kırklareli Üniversitesi

Lect. Dr., Kırklareli University

ugur.alkan@klu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8553-0355

DOI: 10.56720/mevzu.1230044

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi/ Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 05 Ocak / January 2023

Kabul Tarihi / Date Accepted: 15 Şubat / February 2023

Yayın Tarihi / Date Published: 15 Mart / March 2023

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Mart / March 2023

Atıf / Citation: ALKAN, U. (2023), Müzik Alanındaki Uzaktan Eğitim Çalışmalarına Yönelik Genel Bir Literatür Değerlendirmesi. *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (Mart 2023): 181-212 DOI: 10.56720/mevzu.1230044

İntihal: Bu makale, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.

web:<http://dergipark.gov.tr/mevzu>|mailto:mevusbd@gmail.com

Copyright © CC BY-NC 4.0

Öz*

Yapılan araştırmalarda, müzik alanında gerçekleştirilmiş uzaktan eğitim çalışmalarına yönelik geniş kapsamlı sayılabilecek müstakil bir literatür değerlendirmesine rastlanmamıştır. Bu durum, makalenin ayrı bir önemde ele alınmasını sağlamıştır. Bu önem dahilinde olmak üzere araştırma özelinde belirli anahtar sözcükler ile -internet veri tabanlarında, kütüphane arşivlerinde ve dijital medya platformlarında- taramalar yapılmış; sonucunda ulaşılabilen kaynaklar ve bunların işaret ettiği ikincil kaynaklar tespit edilerek incelenmiştir. Nihayetinde değerlendirilmek üzere çalışma kapsamına dahil edilebilir bulunan 85 yazılı kaynak ve 15 dijital medya unsuru makalenin mevcut çalışma konusunu oluşturmuştur. Öyle ki 2020 yılı itibariyle müzik alanında yapılmış uzaktan eğitim çalışmalarında diğer yıllara oranla yüksek ivmeli bir artış olduğu gözlemlenmiş; bu çalışmaların da ilgili durum tespiti, uygulanabilirlik ve karşılaştırma üzerine kurgulandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Müzik Eğitimi, Türk Din Mûsikîsi, Türk Mûsikîsi, Literatür Değerlendirme.

Abstract

In the researches conducted, a comprehensive and independent literature review on distance education studies in the field of music was not found. This situation has made the article to be handled with a special importance. In the research, which started within this importance, firstly, searches were made within the scope of certain keywords -internet databases, library archives and digital media platforms-; as a result, the resources that could be accessed and the secondary resources pointed out by them were identified and analysed. In the end, 85 written sources and 15 digital media elements that could be included in the scope of the study for evaluation constituted the current study subject of the article. It has been observed that as of 2020, there has been a high

* Bu makale, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk Din Musikisi Bilim Dal'ında Prof. Dr. M. Safa YEPREM danışmanlığında yürütülmüş olan "İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerindeki Nazari ve Uygulamalı Türk Din Mûsikîsi Derslerine Yönelik Uzaktan Eğitim Bağlamında Bir Metodoloji Önerisi" adlı doktora tezinden kaynak alınarak türetilmiştir.

accelerated increase in distance education studies in the field of music compared to other years; it has been determined that these studies are based on the determination of the relevant situation, applicability and comparison.

Key Words: Distance Education, Music Education, Turkish Music, Turkish Religious Music, Literature Review.

1. Giriş

Yerli ve yabancı birçok çalışmaya konu edildiği görülen uzaktan eğitimin, iki asırlık bir geçmişe sahip olduğu bilinmektedir (Bozkurt, 2017; Güner, 2021.; İşman, 1998; Kaya, 2002). Diğer alanların aksine bu durumun -uzaktan eğitimin- müzik alanındaki uygulamaları bakımından ele alınacak olduğunda ise oldukça yakın bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir.¹

Müzik alanındaki uzaktan eğitim faaliyetlerinin ilk ne zaman başladığı ihtilaflıdır ve bu yönde literatürde kesin bir malumata da rastlanmamaktadır. Ne var ki 1932 yılında -Amerika'nın Montano eyaletindeki- yaylı enstrüman öğrencilerine yönelik hazırlanmış bir dizi radyo programından söz edilmekte; bu da müzik alanında yapılmış uzaktan eğitim faaliyetlerine yönelik ulaşılabilen en eski tarihli girişimlerden biri olarak kabul edilmektedir (Kruse, vd., 2013,. s.44).

Tüm bu açıklamalardan yola çıkarak bu araştırma, müzik alanında yapılmış yerli ve yabancı uzaktan eğitim çalışmalarını tespit etmek üzere kurgulanmıştır. Böyle bir araştırmaya başlamadan önce bu alanda uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış müstakil bir literatür değerlendirmesinin olup olmadığına bakılmış; Orhan ve Çaydere (2021)'nin çalışmaları hariç bu kapsama dahil edilebilir bulunan herhangi bir çalışmaya da rastlanmamıştır. Öyle ki Orhan ve Çaydere (2021)'nin ele aldığı literatür, "Türkiye'deki lisansüstü tezlerle" sınırlandırılmıştır. "Müzik Alanındaki Uzaktan Eğitim Çalışmalarına Yönelik Genel Bir Literatür Değerlendirmesi" adlı bu makale ise uzaktan eğitime yönelik müzik alanında yapılmış farklı türlerdeki akademik çalışmalara ulaşılması üzerine ele alınmıştır. Bu çalışmada, söz konusu literatüre yönelik bulgulara

¹ Akademik olarak dahi bu iki kavram üzerinde -uzaktan eğitim ve müzik eğitimi- 1990'ların sonu itibarıyla henüz tartışılmaya başlanmıştır (Rees, F. J., 2002, s.263).

yer verilmiş ve bu bulgular, alt problem soruları dahilinde genel hatlarıyla olacak şekilde açıklanmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada, geçmişten günümüze müzik alanında yapılmış -yerli ve yabancı- uzaktan eğitim çalışmalarına yönelik ilgili literatürün tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Müzik alanında uzaktan eğitime yönelik çalışma yapmak isteyen araştırmacılar için ilgili literatürü bir arada görme imkanı sunan bu çalışma ayrıca sahadaki muhtelif yöntem ve elde edilen sonuçları içermesi bakımından da önem arz etmektedir.

1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi

Müzik alanındaki uzaktan eğitim çalışmalarına yönelik ilgili literatür, kapsam ve içerik yönünden nasıldır?

1.2.1. Araştırmanın Alt Problemleri

1.2.1.1. İlgili araştırmaya yönelik bugüne kadar yapılmış olan çalışmalar nelerdir?

1.2.1.2. Çalışmaları gerçekleştiren yazarlar kimlerdir ve alana sağlamış oldukları katkıların sayısal dağılımı nasıldır?

1.2.1.3. Yapılan çalışmaların tarihsel dağılımı nasıldır?

1.2.1.4. Yayınlardaki yerlilik ve yabancılik durumu nasıldır?

1.2.1.5. Çalışmaların yayın dili nedir?

1.2.1.6. Çalışmaların türü nedir?

1.2.1.7. Çalışmaların konu dağılımı nasıldır?

1.2.1.8. Çalışmaların metodolojiye yer verme düzeyleri nedir?

1.2.1.9. Çalışmaların literatüre yer verme düzeyleri nedir?

1.2.1.10. Dijital medya kaynakları ile ilgili genel değerlendirme nasıldır?

1.3. Araştırmanın Hipotezi

Müzik alanında yapılmış uzaktan eğitim çalışmaları göstermektedir ki; akademik boşluğu dolduran, metodolojisi belirgin, kapsamlı bir literatüre ve değerlendirmesine sahip, günümüz ihtiyaçlarına cevap veren özgün bir araştırmaya ihtiyaç vardır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular ve bu bulgulara yönelik yapılan açıklamalar ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır. Çalışmanın kapsamı ile ilgili sınırlamaları belirleyen anahtar sözcükler şunlardır:

- Uzaktan Müzik Eğitimi-Öğretimi,
- Online Müzik Eğitimi-Öğretimi,
- Web Tabanlı Müzik Eğitimi-Öğretimi,
- İnternet Tabanlı Müzik Eğitimi-Öğretimi,
- Uzaktan Türk Mûsikîsi Eğitimi-Öğretimi,
- Online Türk Mûsikîsi Eğitimi-Öğretimi,
- Web Tabanlı Türk Mûsikîsi Eğitimi-Öğretimi,
- İnternet Tabanlı Türk Mûsikîsi Eğitimi-Öğretimi,
- Uzaktan Türk Din Mûsikîsi Eğitimi-Öğretimi,
- Online Türk Din Mûsikîsi Eğitimi-Öğretimi,
- Web Tabanlı Türk Din Mûsikîsi Eğitimi-Öğretimi,
- İnternet Tabanlı Türk Din Mûsikîsi Eğitimi-Öğretimi,
- Distance Music Education,
- Music Education Online.
- Online Music Learning.

2. Yöntem

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup veri toplama sürecinde ise belgesel kaynak tarama tekniğinin genel tarama türünden yararlar-

nılmıştır. Literatür taraması adıyla da bilinmekte olan bu tarama türü; araştırma konusuyla ilgili olarak daha önceden yapılmış bilimsel yayınların (kitap, dergi, tez, ansiklopedi, makale, bildiri vb.) bulunması, incelenmesi, okunması ve değerlendirilmesi esasına dayanmaktadır (Daşdemir, 2019, s. 101). Bu kapsamda veri toplama aracı olarak internet veri tabanları, kütüphane arşivleri ve dijital medya ortamları belirli anahtar sözcükler dahilinde taranmış (bkz. araştırmanın sınırlılıkları); ulaşılan kaynaklar özelinde genel bir literatür değerlendirilmesi yapılmıştır. Genel tarama yöntemiyle elde edilen veriler sayı (n) ve yüzde (%) değerleriyle tablolaştırılarak analiz edilmiş ve ulaşılabilen eserler; yazar, tarih, yayım yeri, yayım dili, çalışma türü, çalışma konusu, metodolojiye yer verme durumları, literatüre yer verme durumları gibi alt başlıklar dahilinde konu edilerek açıklanmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

Bilimsel bir çalışmada evren, araştırma evreni (genel evren) ve çalışma evreni (ulaşılabilen evren) olarak iki ayrı grupta değerlendirilip ele alınmaktadır (Arıkan, 2011; Aziz, 2020; Karasar, 2020). Araştırma sonuçlarının bütünü temsil eden araştırma evreni, soyut ve ulaşılması güç bir bütündür. Çalışma evreni ise araştırma evrenine göre daha somut ve ulaşılabilir. Öyle ki bu evren, doğrudan gözleyerek ve yahut daha küçük bir parça üzerindeki gözlemlere dayanarak yürütülen ve üzerinde görüş bildirilen bir evreni temsil etmektedir. Onun için araştırmalar, çalışma evrenleri üzerinden yürütülmektedir (Karasar, 2020, s.147).

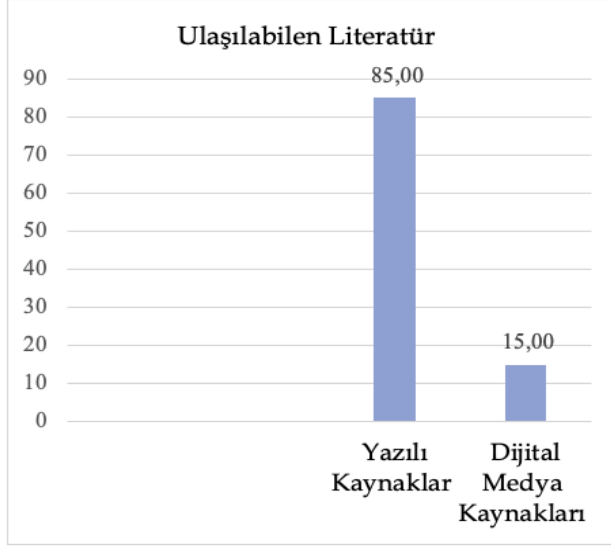
Yukarıdaki açıklamalardan olmak üzere bu çalışmanın evrenini; müzik alanında yapılmış uzaktan eğitim çalışmaları, örneklemini ise alana yönelik ulaşılabilen 85 yazılı kaynak ve 15 dijital medya kaynağı oluşturmaktadır.

3. Bulgular

3.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular (İlgili araştırmaya yönelik bugüne kadar yapılmış olan çalışmalar nelerdir?)

İlgili literatür taraması sonucunda ulaşılabilen toplam kaynak sayısı 100'dür. Yazılı kaynaklar ve dijital medya kaynakları olarak iki farklı tasnif altında toplanan bu çalışmalara ait sayısal bilgiler Grafik 1'deki gibidir. Buna göre; yazılı kaynakları %85'lik bir oran, dijital medya kaynakları da %15'lik

bir oran temsil etmektedir. Muhtemeldir ki literatürde ulaşamadığımız kaynaklar da mevcut olup bu çalışma, ulaşılabilen literatür ile sınırlıdır.

Grafik 1: İlgili Literatürün Dağılımı

3.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular (Çalışmaları gerçekleştiren yazarlar kimlerdir ve alana sağlamış oldukları katkıların sayısal dağılımı nasıldır?)

Ad Soyad	n	Ad Soyad	n
Arman Artaç	1	Ali Erim	1
Alaattin Canbay Zeki Nacakcı	1	Birsen Çelik	1
Soner Okan Hasan Arapgirlioğlu	1	Ayşe Gülay Şahin	1
Yakup Aksoy Onur Güçlü	1	Yakup Aksoy	3
Muhsin Sarıkaya	1	Levent Ünlü	1
N. Oya Levendoğlu	1	Carol Johnson	2
Ahmet Suat Karahan	1	Dan M. Littles	1

Büşra Beste Güzel Hüseyin Çakır	1	Soner Okan	1
Ajda Aylın Can Okan Yungul	1	Flavia Motoyama Narita	1
Fulya Açıksöz Bahar Güdek	1	Yiğit Can Eyüboğlu	1
Okan Yungul	2	Rees, F. J	1
Turan Sağer, vd.	1	Mindy Damon Amanda Rockinson	1
Yakup Aksoy Aynur Elhan Nayir	1	Shelly Cooper	1
Duygu PİJİ KÜÇÜK	1	Theano Koutsoupidou	1
Göksen Tosuner N. Oya Levendoğlu	1	Kimberly C. Walls	1
Gül Sakarya Onur Zahal	1	James W. Sherbon David L. Kish	1
Ayça Avcı	1	Matti Ruippo	1
Gökhan Yalçın	1	David Hebert	1
Uğur Gökberk Orhan Öznur Öztosun Çaydere	1	Peter R. Webster	1
Buse Aldemir	1	Timothy J. Groulx Patrick Henry	1
Yelda Soylu	1	Edip Günay Ali Uçan	1
Uğur Gökberk Orhan	1	Kuo-Ying Lee	1
Onur Gökçe	1	Vesna Svalina Ana Ristivojević	1
Furkan Alper Topal	1	Ryan D. Shaw Whitney Mayo	1
Yılmaz Beyaz	1	Helen May Lancaster	1
Ayşe Karaca	1	Francisco Alpiste, vd.	1
Ergin Tosun	1	Nathan B. Kruse, vd.	1
Yiğitcan Kesendere	1	Inkeri Ruokonen, vd.	1
Özge Tecimer	1	Mu'tasem Adileh	1

Belir Tecimer	2	Sture Brändström , vd.	1
Ubeydullah Sezikli	1	Karin Levinsen, vd.	1
Osman Önder -Gökay Yıldız	1	Beatrice A. Digolo, vd	1
Evrım Onay - Begüm Aytemur	1	Metehan Göktaş Hayri Akbudak	1
Emrah Lehimler Üzeyir Çınar	1	Nancy H. Barry	1
Kazım Yiğiter	1	<u>Richard J. Dammers</u>	1
Yalçın Yıldız Ece Karşal vd.	1	Pike, P. D., - Shoemaker, K	1
M. Salih Yıldırım	1	Ersin Turhal	1
Onur Tulgay Demet Aydınlı Gürler	1	Adnan Atalay	1
İzzet Yücetoker	1	Sadettin Ünal	1
İbrahim Sakarya	1	Burak Cem Demir Öznur Öztosun Çaydere	1

Tablo 1: Yazarlar²

Tablo 1’de yer alan bulgulardan olmak üzere alana en çok katkı -literatür taramasının yapıldığı tarihler dikkate alınarak- Yakup Aksoy tarafından gerçekleştirilmiştir. Ayrıca söz konusu çalışmaları yapan araştırmacıların büyük çoğunluğunu da müzik eğitimi alanındaki akademisyenler oluşturmaktadır.

3.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular (Yapılan çalışmaların tarihsel dağılımı nasıldır?)

Yıl	n	Kaynak No ³
2022	8	1-16-33-39-47-54-58-75
2021	13	3-8-20-35-41-42-48-59-64-72-73-80-83-
2020	11	7-9-10-13-55-56-63-66-85-76-77
2019	3	34-46-79

² Üç ve üçten fazla yazarlı çalışmalarda “APA gereği” yalnızca ilk yazara yer verilmiş, diğer yazarlar vd. (ve diğerleri) şeklinde gösterilmiştir

³ Ek-1: Yazılı Eserler

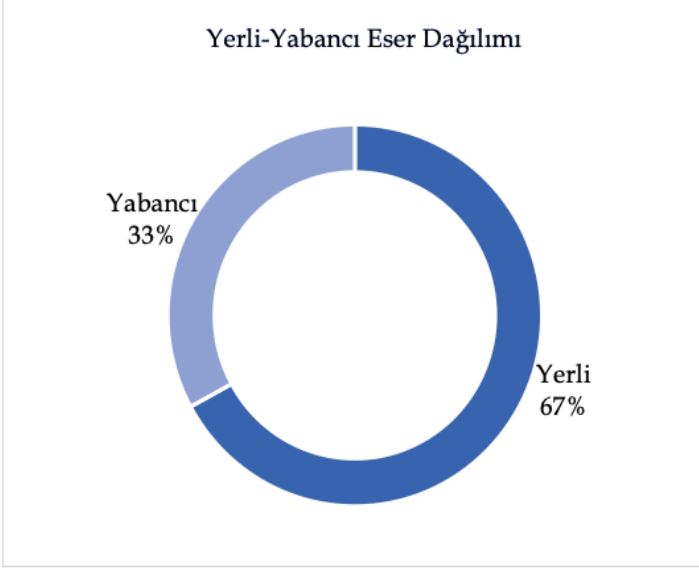
2018	7	4-26-44-45-51-81-84
2017	3	40-68-78
2016	4	11-19-24-71
2015	3	47-50-57
2014	4	5-38-43-61
2013	4	2-27-65-70
2012	2	12-67
2011	3	18-22-29
2010	2	53-62
2009	2	74-82
2008	1	17
2007	4	6-21-37-60
2006	1	25
2005	2	15-28
2004	1	69
2003	2	23-36
2002	1	14
1979	1	49
1975	3	30-31-32

Tablo 2: Eserlerin Tarihsel Dağılımı

Tablo 2'deki bulgulardan yola çıkarak ilgili alana yönelik ulaşılabilen en eski çalışmanın 1975 tarihinde -Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü öncülüğünde- yapıldığı tespit edilmiştir. 2020 yılı itibariyle bu kapsamındaki çalışmalarda ise gözle görülür bir artışın meydana geldiği saptanmıştır. Öyle ki bu artış yalnızca müzik alanında yapılmış uzaktan eğitim çalışmalarıyla da sınırlı kalmamıştır.

3.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular (Yayımlardaki yerlilik ve yabancılik durumu nasıldır?)

Yayım	n
Yerli	57
Yabancı	28

Tablo 3: Yerli ve Yabancı Yayınlar**Grafik 2:** Yerli-Yabancı Eser Dağılımı

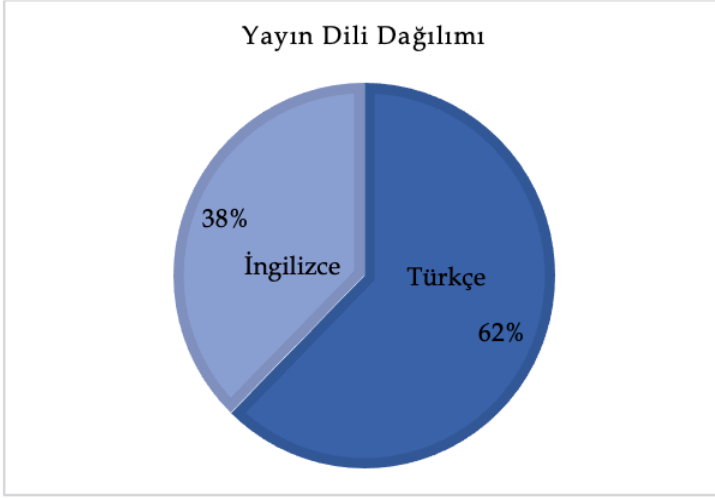
Tablo 3 ve Grafik 2’de yer alan bulgulardan yola çıkarak ulaşılabilen çalışmaların büyük çoğunluğunu %67’lik oranla yerli kaynaklar oluşturmaktadır. Diğer taraftan yabancı -yurt dışında yapılan- çalışmaların oranının da %33 olduğu görülmektedir. Söz konusu yabancı çalışmaların ülke tasnifine göre dağılımlarına bakıldığında ise büyük çoğunun Amerika’da gerçekleştirildiği saptanmıştır.

3.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular (Çalışmaların yayın dili nedir?)

Dil	n	Kaynakça No
Türkçe	53	3-4-7-8-9-10-13-24-25-26-27-29-30-31-32-33-34-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-66-69-73-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85

İngilizce	32	1-2-5-6-11-12-14-15-16-17-18-19-20- 21-22-23-28-35-36-37-38-51-52-53-54- 65-67-68-70-71-72-74
-----------	----	---

Tablo 4: Çalışmaların Yayın Dili

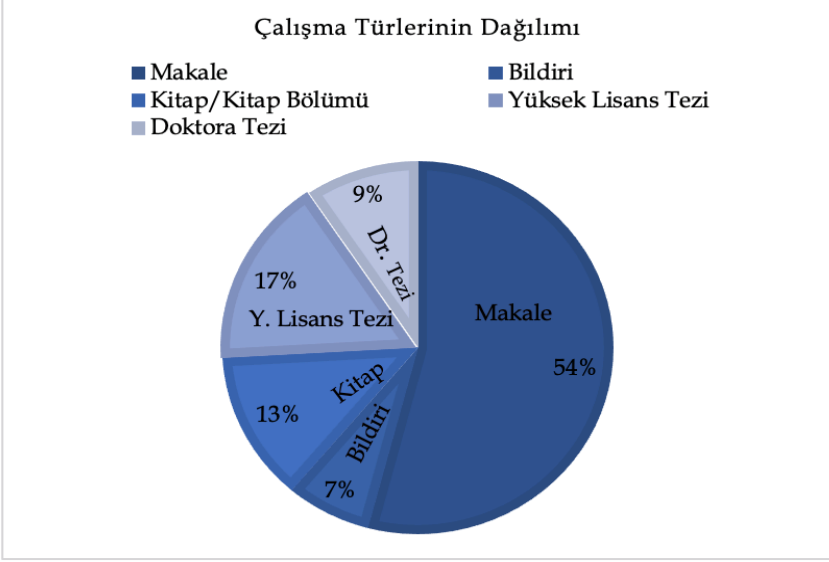

Grafik 3: Çalışmaların Yayın Dili Dağılımları

Çalışmaların büyük çoğunluğunda yayın dili olarak -yerli ve yabancı eser dağılımı ile de doğru orantılı olarak (bkz. Tablo 3)- Türkçe'nin kullanıldığı görülmektedir (Tablo 4, Grafik 3).

3.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular (Çalışmaların türü nedir?)

Tür	n
Makale	46
Bildiri	6
Kitap/Kitap Bölümü	11
Yüksek Lisans Tezi	14
Doktora Tezi	8

Tablo 5: Çalışmaların Türü**Grafik 4:** Çalışma Türlerin Dağılımı

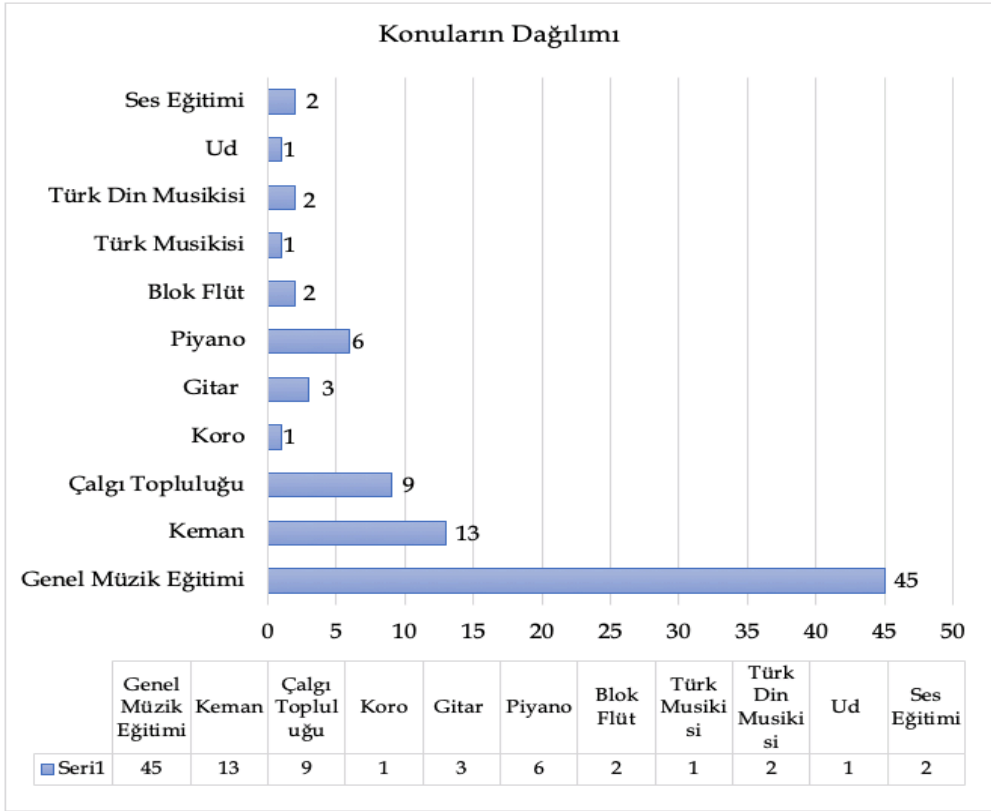
Ulaşılabilen kaynakların türlerine göre dağılımları Tablo 5 ve Grafik 4'te verildiği gibidir. Söz konusu bulgulara göre alana yönelik en fazla katkıyı makale ile (%54'lük oranla) en az katkıyı da bildiri ile (%7'lik bir oranla) sağlandığı görülmektedir. Ayrıca bu çalışmalar içerik yönünden de incelenmiştir. Bu kapsamda makalelerin bir kısmının tezden üretilmiş ve çok yazarlı olduğu tespit edilmiştir. Makalelerin çoğunun lisansüstü çalışmalardan üretilmiş olması, müzik özelindeki uzaktan eğitim çalışmalarına akademik alanda ne denli ehemmiyet verildiğini göstermesi açısından önemli bulunmuştur.

3.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular (Çalışmaların konu dağılımı nasıldır?)

Konu	n
Genel Müzik Eğitimi	45
Keman	13

Çalgı Toplulukları	9
Koro	1
Gitar	3
Piyano	6
Blok Flüt	2
Türk Musikisi	1
Türk Din Musikisi	2
Ud	1
Ses Eğitimi	2

Tablo 6: Çalışmaların Konusu

Grafik 5: Konuların Dağılımı

Tablo 6 ve Grafik 5'te yer alan bulgulardan yola çıkarak müzik alanında yapılmış olan uzaktan eğitim çalışmalarının çoğunluğunun⁴ müzik eğitimi genelinde gerçekleştirildiği; Türk mûsikîsi genelinde ve Türk din mûsikîsi özelinde yapılan uzaktan eğitim çalışmalarının ise yok denecek kadar az olduğu gözlemlenmiştir. Öyle ki bu tespit, ilgili alan özelindeki boşluğu göstermesi açısından da önem arz etmektedir.

⁴ Toplam 45 eser.

3.8 Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular (Çalışmaların metodolojiye yer verme düzeyleri nedir?)

Metodoloji	n	%
Yer Verilmiştir	60	%71
Yer Verilmemiştir	25	%29

Tablo 7: Çalışmaların Metodolojiye Yönelik Dağılımları

Çalışmaların büyük çoğunluğunda metodolojiye yer verildiği görülmektedir (Tablo 7). Bu durumun, uzaktan eğitimin kendi içerisinde ayrı bir yöntem olarak ele alınmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda çalışmaların çoğunluğunun nitel ve nicel verilere dayanılarak yapıldığı tespit edilmiş; bu da çalışma içerisinde metodolojiye ayrıca yer verilmesini gerektirmiştir.

3.9 Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular (Çalışmaların literatüre yer verme düzeyleri nedir?)

Literatüre Yer Verme Durumu	n	%
Yer Verilmiştir	16	%19
Yer Verilmemiştir	57	%67
Az Yer Verilmiştir	12	%14

Tablo 8: Çalışmaların İlgili Literatüre Yer Verme Durumları

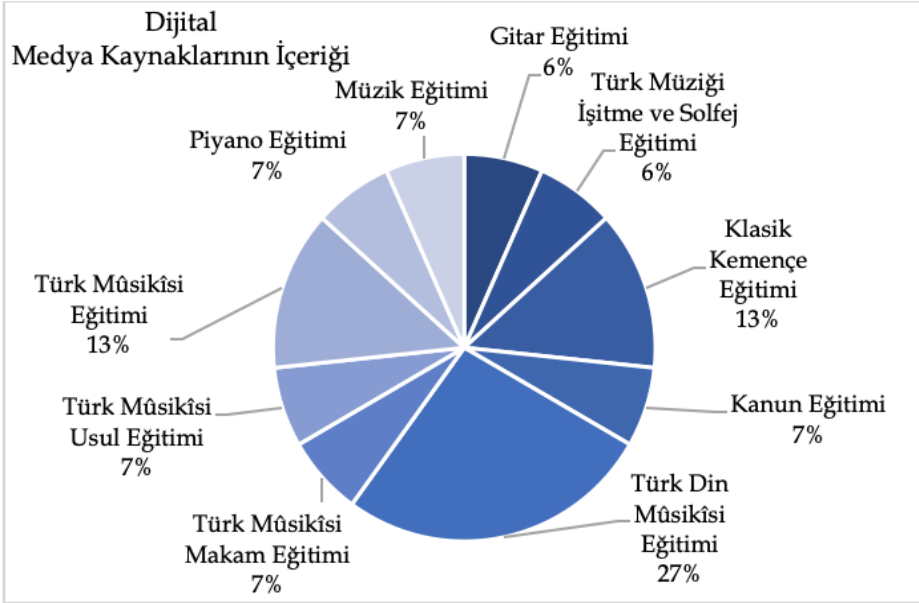
Ulaşılabilen çalışmaların büyük çoğunluğunda ilgili literatüre ve ilgili literatür değerlendirilmesine yer verilmediği görülmüştür (Tablo 8). Ayrıca literatüre yer veren çalışmaların çoğunluğunu da yüksek lisans ve doktora tezlerinin oluşturduğu tespit edilmiştir.

3.10 Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular (Dijital medya kaynakları ile ilgili genel değerlendirme nasıldır?)

Ad Soyad	n	Ad Soyad	n
Anadolu Üniversitesi	1	Filiz Kaya	1
Arif Sami Toker	2	Davut Aktepe	1
M. Safa Yeprem	1	Bekir Sıtkı Sezgin	1
M. Safa Yeprem A .Başak İlhan Harmancı	1	Ömer Faruk Güney	1

Mehmet Kemiksiz - Ahmet Şahin	1	Göksel Baktagir	1
Ubeydullah Sezikli	1	Deniz Akdoğan	1
Yakup Aksoy	1	Lisa	1

Tablo 9: Dijital Medya Kaynaklarındaki Eğitimciler

Grafik 6: Dijital Medya Kaynaklarına Yönelik İçerik Dağılımı

Dijital medya kaynaklarına yönelik gerçekleştirilen literatür taramasından elde edilen video ve ses materyalleri Grafik 6'da görüldüğü üzere konularına göre tasnif edilmiştir. İlgili tasnife göre; paylaşılan video ve ses materyallerinin genelinin Türk müsikîsi alanındaki (Türk din müsikîsi eğitimi, makam eğitimi, usul eğitimi, kanun eğitimi, klasik kemeñçe eğitimi, Türk müziği işitme ve solfej eğitimi gibi) eğitim-öğretim faaliyetleri için hazırlanmış olduğu saptanmıştır. Ayrıca paylaşılan video ve ses materyallerinin büyük çoğunun ilk önce senkron olarak sunulduğu ve bu esnada kayıt altına alındığı; daha sonra kayıt altına alınan bu eğitimlerin asenkron olacak şekilde paylaşım açıldığı görülmüştür. Öyle ki dijital medya kaynaklarındaki bu eğitimlerin, topluluk halindeki icraya fırsat tanımayarak -daha çok gösterip yaptırma-

ya dayalı- bireysel icrayı ön plana çıkartacak şekilde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir (Ek-2: Dijital Medya Kaynakları).

4. Sonuç

Bu makale, doktora tezine veri toplamak amacıyla ilgili literatür taramasına yönelik gerçekleştirilen araştırmanın genel bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İlgili literatür taramasında 100 farklı kaynağa ulaşılmıştır. Kaynaklara yönelik alt problem soruları dahilinde ele alınan başlıklar -isim, yazar, tarih, yayım yeri, yayım dili, yayım türü, ele alınan konular, metodolojiye ve ilgili literatüre yer verme durumları...gibi- çalışmanın konusunu oluşturmuştur. Bu kapsamda elde edilen veriler, bulgular kısmında açıklanmış ve alana dair boşluklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Öyle ki bu makale, müzik alanında uzaktan eğitime yönelik herhangi bir çalışma yapmak isteyen araştırmacılar için ilgili literatürü bir arada görme imkanı sunacak olmasından önemli görülmüştür.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Değerlendirme ve Sonuç:

Ulaşılabilen literatürün 85'ini yazılı kaynakların oluşturduğu görülmüştür. Ayrıca kaynakların büyük bir bölümünün de yine akademik araştırmalar dahilinde yapılan çalışmalardan meydana geldiği tespit edilmiştir.

4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Değerlendirme ve Sonuç:

Çalışmaları yapan araştırmacıların çoğunluğunun akademisyen olduğu yine bu akademisyenlerin çoğunluğunu da müzik eğitimi alanındaki öğretim elemanlarının oluşturduğu görülmüştür.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Değerlendirme ve Sonuç:

Ulaşılabilen kaynaklar dahilinde alandaki ilk çalışmanın 1975 tarihinde yapıldığı saptamıştır. 1979 ve 2002 yılları arasında yapılmış başka herhangi bir çalışmaya da rastlanmamıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde neredeyse her yıl en az bir çalışmanın yapıldığı tespit edilmiş; 2020 yılı itibariyle alan özelinde yapılan çalışmaların sayısındaki artış da dikkat çekmiştir. Muhtemeldir ki bu artış Covid-19 pandemisi kaynaklı beklendik yönde bir gelişmedir. Öyle ki bu durumun sadece müzik özelindeki uzaktan eğitim çalışmalarıyla sınırlı kalmadığı görülmüş bu kapsamda 2020 yılı sonrasında diğer alanlardaki çalışma-

larda da önemli bir artışın olduğu gözlemlenmiştir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Değerlendirme ve Sonuç :

Ulaşılabilen kaynakların genelinin ülkemizdeki çalışmalardan oluştuğu görülmüştür. Diğer taraftan ulaşılabilen yabancı kaynaklı çalışmaların ise Amerika'da yapıldığı saptanmıştır. Bu araştırmada, yurt dışı kaynaklı çalışmalara yönelik sınırlı bir ulaşım gerçekleştirilmiş olup bu da yarın yapılacak başka literatür değerlendirmesi çalışmaları için boşluk oluşturmuştur.

4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Değerlendirme ve Sonuç :

Dördüncü alt problemle de doğru orantılı olarak çalışmaların büyük çoğunluğunda Türkçe yayın dili kullanılmıştır. Diğer taraftan ulaşılabilen yabancı çalışmaların tamamında ise İngilizce'nin kullanıldığı görülmüştür. Muhtemeldir ki bu durum, İngilizce'nin uluslararası geçerliliği sahip bir dil olmasından kaynaklıdır. Yine dördüncü alt probleme yönelik değerlendirme ve sonuç kısmıyla bağlantılı olarak bir başka literatür değerlendirme çalışması özelinde farklı dillerdeki yayınlara yönelik daha kapsamlı bir tarama yapılmasına ehemmiyet gösterilebilir.

4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Değerlendirme ve Sonuç :

Ulaşılabilen literatür; makale, bildiri, kitap, kitap bölümü, yüksek lisans tezi ve doktora tezi çalışmalardan oluşmaktadır. Bu kapsamda alana yönelik en fazla katkının makale ile yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmalar içerik yönünden de incelenmiş, bu incelemeye göre makalelerin bir kısmının tezden üretilmiş ve çok yazarlı olduğu tespit edilmiştir. İlgili alana yönelik yapılan çalışmaların dağılımı şu şekildedir: 46 makale, 14 yüksek lisans tezi, 11 kitap/kitap bölümü⁵, 8 doktora tezi, 6 sempozyum bildirisi.

4.7 Yedinci Alt Probleme Yönelik Değerlendirme ve Sonuç :

Ulaşılabilen eserler konularına göre tasnif edilmiştir. Bu sınıflandırmayı değerlendirdiğimizde çalışmaların büyük çoğunluğunu genel müzik ve keman eğitime yönelik yapılan uzaktan eğitim çalışmalarının oluşturduğu görülmüştür. Çalışmalar, konularına göre tasnif edildikten sonra da ayrıca

⁵ Müstakil kitap katkısı 1 adet.

incelenmiştir. Bu kapsamda 2020 yılı sonrası çalışmaların; durum tespiti, uygulanabilirlik ve karşılaştırma üzerine kurgulandığı görülmüştür. Diğer taraftan Türk müzikîsi özelinde yapılan çalışmalarda ise -bilerek ya da bilmeyerek- asenkron eğitime atıfla uygulamaya yönelik girişimlerde bulunduğu da dikkat çekmiştir.

4.8 Sekizinci Alt Probleme Yönelik Değerlendirme ve Sonuç :

Yapılan çalışmaların çoğunluğunda metodolojiye yer verildiği görülmüştür. Bu da akademik çalışma için istenilen/beklenen bir durumdur. Metodolojiye yer veren bu çalışmalar, tür ve konuları bakımından da incelenmiştir. Öyle ki bu çalışmaları da tezlerin ve tezlerden üretilen makalelerin oluşturduğu saptanmıştır. Ayrıca bir önceki sonuç-değerlendirme alt başlığında da ifade edildiği üzere bu çalışmalar; durum tespiti, uygulanabilirlik ve karşılaştırmalar üzerine kurgulanmıştır. Bu kapsamlı çalışmalarda veri toplama, veri işleme, veri çözümlene gibi işlemlerin belirgin biçimde önceden açıklanması da beklendiğinden metodolojiye yer verilen çalışmalarda; bu beklentinin de yine büyük oranda karşılandığı görülmüştür.

4.9 Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Değerlendirme ve Sonuç :

Ulaşılabilen kaynakların yarısından fazlasında ilgili literatüre yer verilmediği görülmüştür. Literatüre yer veren çalışmalarda da kapsamlı bir değerlendirmenin yapılmadığı tespit edilmiştir. Öyle ki araştırmacılar, ortaya koymak istedikleri üründen önce araştırma yapacakları alan ile ilgili çalışmalarını bir arada görmek ve yine o çalışmalara yönelik yapılan değerlendirmeleri incelemek ister. Bu da çalışılmak istenilen alan ile ilgili boşlukların önceden görülmesini sağlar. Bu durum, zaman kaybının ve muhtemel bir tekrara düşülmesinin de önüne geçer. Bu nedenle akademik bir çalışmada ilgili literatüre ve değerlendirmesine yer verilmesi en az metodoloji kadar gereklilik arz eder.

4.10 Onuncu Alt Probleme Yönelik Değerlendirme ve Sonuç :

Dijital medya platformları üzerinden gerçekleştirilen eğitim-öğretim faaliyetlerinin büyük bir bölümün "Youtube" kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Bu mcerada kayıt altına alınan veya başka bir ortamda kaydedilip yine "Youtube" üzerinden gerçekleştirilen video ve ses paylaşımlarının; "piyano, gitar, ud, ses (vokal icra), Türk müzikîsi teori, cami müzikîsi icra, tekke müzikîsi

icra, Türk din mûsikîsi tarihi, uzaktan müzik eğitimi tarihi, müziksel işitme-okuma-yazma, klasik kemençe, kanun..." gibi alanlar özelinde eğitimsel amaçla yapıldığı görülmüştür. Yine "Youtube" üzerinden yapılan bu paylaşımların bir kısmının tanıtım amacıyla olmak üzere ilk ders örneği olarak sunulduğu; devamında farklı platformlar üzerinden bu derslerin senkron olacak şekilde yürütüldüğü tespit edilmiştir. Bir kısım öğretmenlerin ise bu faaliyetlere, "Youtube" üzerinden asenkron olacak şekilde devam ettiği görülmüştür. Dijital medya unsurlarını kullanarak uzaktan eğitim bağlamında müzik öğretimi gerçekleştiren öğretmenlerin çoğunluğunu akademisyenler oluştursa da öğretmen, sanatçı ve din görevlilerinin de yine bu kapsamda katkı sağladıkları tespit edilmiştir.

Tüm bu açıklamalardan olmak üzere akademik boşluğa cevap veren, metodolojik çerçevesi belirgin, kapsamlı bir literatüre ve değerlendirmesine sahip, günümüz ihtiyaçlarına cevap veren özgün bir araştırmaya ihtiyaç olduğu hipotezinin -çalışmanın başında verilmiş olan- doğruluğu da ispatlanmıştır.

Kaynakça:

- Arıkan, R. (2011), *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Aziz, A. (2020), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri* (13. Basım), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bozkurt, A. (2017), *Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını, Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3/2, 85-124.
- Daşdemir, İ. (2019), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 2. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara:
- Gürer, D., M. (2021), *Açık ve Uzaktan Öğrenmenin Temelleri*, Tekinarslan, E., Gürer Derya, M. (Ed.), *Açık ve Uzaktan Öğrenme*, (4. Baskı) Ankara: Pegem Akademi, s.3-28.
- İşman, A. (1998), *Uzaktan Eğitim -Genel Tanımı Türkiye’deki Gelişimi ve Proje Değerlendirmeleri-* (1. Baskı), Sakarya: Değişim Yayınları.
- Karasar, N. (2020), *Bilimsel Araştırma Yöntemi-Kavramlar İlkeler Teknikleri* (36. Basım), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kaya, Z. (2002), *Uzaktan Eğitim*, (1. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kruse, N.B., Harlos, S., Callahan, R.M., & Herring, M.L. (2013). Skype music lessons in the academy: Intersections of music education, applied music and technology. *Journal of Music, Technology and Education*, 6, 43-60.
- Orhan, U. G. & Öztosun Çaydere, Ö. (2021). Türkiye'de Uzaktan Eğitimde Müzik Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi, *Online Journal Of Music Sciences* , 6 /1 , 101-117.
- Rees, F. J. (2002). *Distance learning and collaboration in music education*. In R. Colwell & C. Richardson (Eds.) *The New Handbook of Research in Music Teaching and Learning*, 257-273. New York: Oxford University Press

Ek-1: Yazılı Kaynaklar⁶

1	A Swot Analysis Study On The Usability Of Distance Education in Vocational Music Education	
2	A Telepresence Learning Environment For Opera Singing: Distance Lessons Implementations Over Internet2	
3	Bedensel Engelli Bireylere İnternet Yoluyla Uzaktan Keman Eğitimi Modeli	
4	Bursa'da Özengen Keman Eğitimi Alan Bireylerin Keman Eğitimine Yönelik Video Desteği Kullanımının Etkilerinin Değerlendirilmesi	
5	Characteristics Of Online Music Courses: A Survey Of Music Faculty	

⁶ Çalışmalara, ilgili karekoddan erişim sağlayabilirsiniz. İlgili erişimin sağlanabilmesi için karekod ekranını büyütmeniz, mobil cihazınızı da ekrana yakınlaştırmanız gerekebilir. Bazı çalışmalar üzerinde "sistemsel hata kaynaklı" karekod oluşturma işlemi yapılamamıştır.

6	Computer-Based Technology and Music Teaching and Learning: 2000-2005	
7	Covid-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Keman Eğitime İlişkin Öğrenci Görüşleri	
8	Covid-19 Salgını Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretim Elemanlarının Bireysel Çalgı Eğitimi Dersine Yönelik Görüşleri	
9	Covid-19 Salgını Sürecinde Müzik Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi	
10	Covid-19 Sürecinde Uzaktan Yürütülen Müzik Öğretimi Uygulamalarının 8-15 Yaş Grubu Çocuklarındaki Yansımaları Üzerine Bir Durum Çalışması	
11	Developing a Teaching Framework for Online Music Courses	
12	Developing Distance Music Education in Arctic Scandinavia: Electric Guitar Teaching and Master Classes	
13	Dijital Okuryazarlıkta Müzik Eğitimi	
14	Distance Learning and Collaboration in Music Education	
15	Distance Learning and the Music Teacher	

16	Distance Learning in Croatian and Serbian Music Schools	
17	Distance Learning in Graduate Music Teacher Education: Promoting Professional Development and Satisfaction of Music Teachers	
18	E- Learning as a Strategy for Enhancing Access to Music Education	
19	E-Learning in Music: A Case Study of Learning Group Composing in a Blended Learning Environment	
20	Examining the Instructors' Perspectives on Undergraduate Distance Learning Music Instrument Education During the Covid-19 Pandemic	
21	Five Challenges and Solutions in Online Music Teacher Education	
22	Instrumental Distance Learning in Higher Music Education	
23	Integrating Web-Based Learning and Instruction Into a Graduate Music Education Research Course: An Exploratory Study	
24	İlkokullarda Video Destekli Blok Flüt Eğitimi	
25	İnternet Ve Yaşam Boyu Müzik Eğitimi	

26	Konservatuvar Düzeyinde Enstrüman Eğitiminde Uzaktan Eğitim Metodu	
27	Makamlarla Türk Din Musikisi Eğitim Seti	
28	Marguerite V. Hood and Music Education Radio Broadcasts in Rural Montana (1937-39)	
29	Mektupla Keman Öğretim Uygulamasına Yönelik İçerik Analizi	
30	Mektupla Yükseköğretim Eğitim Enstitüleri Müzik Bölümü - Keman I-II-III-IV-V-VI-VII-VIII	
31	Mektupla Yükseköğretim Eğitim Enstitüleri Müzik Bölümü , Çalgı Yapım ve Onarım Bilgisi	
32	Mektupla Yükseköğretim Eğitim Enstitüleri Müzik Bölümü/Blok Flüt I-II-III-IV	
33	Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumların Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin İnceleme	
34	Mesleki Müzik Eğitiminde Web 2.0 Araçlarının Kullanımı	
35	Music Education and Distance Learning During Covid-19: A Survey	
36	Music Education Online	
37	Music From Another Room: Real-Time Delivery of Instrumental Teaching	
38	Music, Informal Learning, and the Distance Education of Teachers in Brazil: a Self-Study Action Research Project in Search of Conscientization	
39	Müzik Alanında Uzaktan Eğitim Teknolojilerinin	

	Kullanılması	
40	Müzik Eğitimi Kurumlarında Çalgı Eğitimi Alan Lisansüstü Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi	
41	Müzik Eğitiminde Uzaktan Eğitim Sürecinde Kullanılabilen Mobil Destekli Uygulamalara Genel Bir Bakış	
42	Uzaktan Müzik Eğitiminin Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Çocuklar İle Yapılabilirliğine İlişkin Müzik Eğitimcisi Görüşleri	
43	Müzik Eğitiminde Uzaktan Eğitim Ve Orkestra Uygulamaları	
44	Müzik Eğitiminde Web Tabanlı Uzaktan Eğitim	
45	Müzik Eğitiminde Youtube Etkisi: Online Piyano Dersleri	
46	Müzik Öğretiminde Bilgisayar Destekli Müzik Eğitimi Yönteminin Uygulanması	
47	Müzik Öğretmeni Adaylarının Bilgi İletişim Teknolojileri (Bit) Ve Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi	
48	Müzik Öğretmenlerinin Uzaktan Müzik Eğitimi Hakkındaki Görüşleri	
49	Müzik Teorisi (Armoni ve Kontrapuan) I - III	
50	Müzik Uygulamalarında Tablet Bilgisayar (iPad) Kullanımı	

51	Online and Face-to-Face Voice Instruction: Effects on Pitch Accuracy Improvement in Female Voice Majors.	
52	Online Distance Learning And Music Training: Benefits, Drawbacks And Challenges	
53	Online Master's Degrees in Music Education: The Growing Pains of a Tool to Reach a Larger Community	
54	Opinions of Music Educators on Distance Education in Music Education	
55	Öğretim İlke Ve Yöntemlerinden Gösterip Yaptırmaya Dayalı Ud Öğretiminin Öğrencilerin Başarı Durumuna Etkileri	
56	Özel Müzik Kurslarının Pandemi Sürecindeki Uzaktan Eğitim Durumları	
57	Özengen Keman Eğitiminde Video Destekli Öğretimin Keman Performansına Etkisi	
58	Özengen Müzik Eğitiminde Kullanılan Uzaktan Eğitim Sistemine İlişkin Görüşlerin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi	
59	Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitime İlişkin Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğrencilerinin Görüşleri	
60	Piyano Derslerinde Teknolojinin Kullanılması	

61	Piyano Eğitiminde Video Destekli Öğretim Yönteminin Çağdaş Türk Müziği Eserlerini Seslendirmedeki Etkisi	
62	Piyano Eğitiminde Video Kamera Kullanımı	
63	Plak İle Musiki Eğitimi: Arif Sami Toker'ın İzahlı Türk Musikisi Dersleri	
64	Renklerle Müzik Öğretiminin İşitme Engelliler Ortaokulunda Okuyan Öğrencilere Melodika Kullanarak Uzaktan Öğretim Yoluyla Uygulanabilirliği (Yılmaz Balaban İşitme Engelliler Ortaokulu Örneği)	
65	Skype Music Lessons in The Academy: Intersections of Music Education, Applied Music and Technology	
66	Suzuki Yöntemi İle Keman Eğitiminde Çevrimiçi Ve Çevrimdışı Uzaktan Eğitim Araçlarının Kullanımına İlişkin Aile Ve Uzman Görüşleri	
67	Teaching Music as a University Elective Course Through E-learning	
68	Teaching Music Online: Changing Pedagogical Approach When Moving to The Online Environment	
69	Teknoloji Destekli Çağdaş Müzik Eğitimi	
70	The Effect of Distance Learning on Acquisition of Piano Sight-Reading Skills.	

71	The Evaluation Of Synchronic Distance Piano Teaching in Comprasion With The Traditional Piano Teaching	
72	The Pedagogical Strategies for Online Music Learning of Instrumental Lessons in Higher Education	
73	Türkiye’de Uzaktan Eğitimde Müzik Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi	
74	Utilizing Internet-Based Videoconferencing for Instrumental Music Lessons.	
75	Uzaktan Eğitim İle Uyumlaştırılmış Armoni Dersinin Öğrenci Bilgi, Beceri ve Tutumlarına Etkisi	
76	Uzaktan Eğitim Sürecinde Çoksesli Koro Dersi Uygulamalarının Değerlendirilmesi	
77	Uzaktan Eğitimde Keman Eğitiminin Uygulanabilirliğine Yönelik Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşleri: Gazi Üniversitesi Örneği	
78	Uzaktan Öğretim Modelinin Keman Öğrenimine Etkisi	
79	Uzaktan Öğretim Modelinin Orta Seviye Keman Öğrenimine Etkisi	
80	Uzaktan Öğretimde Öğretmenlerin Müzikogram Yolcuğu	
81	Video Destekli Keman Öğretiminin (7-15) Yaş Arası Bireylerin Bilişsel, Duyuşsal ve Psikomotor Davranışlara Etkisi	

82	Video Model Destekli Öğretimin Gitar Performansına Etkisi	
83	Türk Din Müsikisi Kitabı	
84	Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Çalgı (Gitar) Eğitiminde Uygulanabilirliği	
85	Youtube Üzerinden Video Destekli Keman Öğretimine İlişkin Öğrenci Görüşleri	

Ek-2: Dijital Medya Kaynakları:

86	Türk Müziğinde Solfej Çalışmaları	https://www.youtube.com/channel/UCGW91BzyXEMvV9oRxwHvFWA	
87	İzahlı Türk Musikisi Dersleri -Makamlar-	https://www.youtube.com/watch?v=lnvwnEw55t0&t=4s	
88	İzahlı Türk Musikisi Dersleri -Usüller-	https://www.youtube.com/watch?v=llqcf3ncYA8	

89	Dini Mûsikî Eğitim Seti	https://www.youtube.com/playlist?list=PLLLoey-OufCB3oQADE_qqMpEEWhdCDxvI	
90	Bekir Sıtkı Sezgin -Ders Kayıtları-	https://www.youtube.com/playlist?list=PLAIOVJMUrDf6aGKTyvuPQ-e_oZiPKBvyA	
91	Türk Müziği Sertifika Programı	https://esertifika.anadolu.edu.tr/program/30/turk-muzigi	
92	Piano Video Lessons	https://www.youtube.com/c/PianoVideoLessons/videos	
93	Uzaktan Müzik Eğitimi, Türkiye ve Dünya'dan Örnekler	https://www.youtube.com/watch?v=ujePhYAaVIE&t=3s	
94	Klasik Kemançe Eğitimi I	https://www.youtube.com/watch?v=p6XEzxLr-P8&list=PLMCSkvd80cjuOdWm9_20ulDgt8WXAAd_PR	
95	Klasik Kemançe Eğitimi II	https://www.youtube.com/watch?v=RDT85VnHuxQ	
96	Dini Mûsikî Dersleri	https://www.youtube.com/playlist?list=PLbxwMdsNkTas5VRbISA2c5oHAyV4sv	

		WaZ	
97	Üsküdar Makam Atölyesi	https://www.youtube.com/c/ÜsküdarMakamAtölyesi/videos	
98	M. Safa Yeprem -Gitar Üzerine-	https://www.youtube.com/user/Zamkinoz3/videos	
99	Enderun Teravih ve Cumhur Müezzinliği	https://www.youtube.com/playlist?list=PLzeg15Eea_zF_BLYz5ZScvjuBBmDsNTSBb	
100	Kanun Atölyesi	https://kanunatolyesi.com/	